

## Tekijänoikeuden infrastruktuurin kehittäminen

### JURISTI – ryhmän 2/3 kokous, 7.9. klo 10-12

Anna Vuopala, 9.9.2020

## Yhteenveto

### 1. Keitä paikalla

**pj Janne Lilleberg, Audiovisual Producers APFI ry**

*Teosto, Näyttelijäliitto, Taiteilijaseura, Suomen tietokirjailijat ry, Gramex, Sanasto, Effi ry, Medialiitto ry, IPRUC, Kopiosto, Kansalliskirjasto, Aalto-yliopisto*

*Vieraspuheenvuorot: Angela Mills Wade/ Paola Mazzuchi, European Publishers' Council*

### 2. Teos- ja tekijätietoihin liittyvä lainsäädännön käsittely

a) *Maria Rehbinder/ Aalto-yliopisto*

#### Tekijätiedot henkilötietoina

Henkilötietoja koskeva sääntely liittyy tekijänoikeuteen ja mahdollisuuteen saattaa tietoja saataviin. On kuitenkin muistettava, että on erikseen yksityisyydensuoja ja henkilötietojen suoja, joista henkilötietojen suoja on laajempi käsite. Arvioitaessa eri perusoikeuksien välisiä ristiriitoja, täytyy muistaa suhteellisuusperiaate ("Principle of proportionality"), joka on erittäin keskeinen periaate Eurooppa-oikeudessa. Yksityisyyden- tai henkilötietojensuoja ei ole absoluuttinen, vaan näitä tulee aina tarkastella suhteessa muihin perusoikeuksiin suhteellisuusperiaatteen mukaisesti.

Henkilötietojen suoja on asetuksen mukaan toteutettava niin, että se palvelee ihmiskuntaa, ei niinkään yksittäistä ihmistä. Asetukset ja direktiivit käsitellään englanniksi, tästä syystä englanninkielisessä versiossa sanamuodot ovat oikein, käänöksissä voi olla virheitä (nyt englanninkielisen version "mankind" on käännetty suomenkielisessä versiossa muotoon "ihminen").

Henkilötietojen- ja yksityisyydensuojan kanssa toisinaan ristiriitaisia perusoikeuksia ovat erityisesti sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus. Ne sisältävät oikeuden vastaanottaa ja levittää tietoja viranomaisten siihen puuttumatta. Myös taiteen ja tutkimuksen vapaus, ammatillinen vapaus ja oikeus tehdä työtä ja elinkeinovapaus saattavat törmätä yksityisyyden- ja henkilötietojensuojan kanssa. Tämän kokouksen kannalta keskeinen perusoikeus on omistusoikeus ja sen sisällä oleva tekijänoikeus, jota suojataan perusoikeutena. Muitakin perusteita tiedon saatavuudelle on, esim. tekL 3 § ja yliopistolain 2 §.

Henkilötietojensuojan ja tekijänoikeuden suhteesta löytyy perusoikeuspunnintaa vaativia tapauksia. Esimerkkinä tieteen maailmasta on komissiossa open cloud -hanke.

Tietosuoja-asetuksen Art. 85 on vaikea rasti EU-tasolla: kansallinen laki täytyisi sovittaa yhteen sen kanssa. Sen nojalla voidaan säätää poikkeuksia, esimerkiksi journalistin ei tarvitse kertoa, miten haastatellun henkilötietoja tullaan käyttämään; samaa voidaan soveltaa bibliografisiin tietoihin.

Suomessa asiasta on säädetty tietosuojalain 27 §:ssä. Pykälän kanssa voi elää, mutta se ei ole hyvä verrattuna 85 artiklaan vaan sitä pitäisi laajentaa. Tietosuoja-asetus ei siten voi rajoittaa teostietojen käsittelyä metadatatassa, koska se ei kuulu poikkeuksien sisälle. On ongelmallista kertoa tekijänoikeustietoja avoimessa verkossa (esim. Helmet ja 90 miljoonaa keksintöä julkaistu internetissä).

### Keskustelu

Lopputuloksesta, eli siitä, että tietosuoja-asetus ei estä metadatan kehittämistä oltiin samaa mieltä. Toisaalta pohdittiin voisiko perustana olla muukin kuin tietosuojalain 27 §? Onko metadatatassa oleva tieto, joka on piilotettu tiedostoon, itseasiassa lain tarkoittamaa henkilötietoa?

Rehbinder arvioi, että on mahdollisuus ajatella, että metadatatassa on henkilötietoja. Ongelmana on kuitenkin poikkeamiset henkilöiden oikeuksista. Esimerkiksi Aalto-docissa on kaikki gradut saatavilla. Jos joku haluaa, ettei hänen gradunsa abstrakti poistetaan portaalista (oikeus tulla unohdetuksi), niin täytyykö se poistaa? Jos käsittelyperuste on tekijänoikeuslain 3 §, kyseessä on henkilötieto, mutta jos kyse on tietosuojalain 27 §, tietoa ei tarvitse poistaa. Jos joku haluaa olla salanimellä, sitä pitää kunnioittaa.

Millä tavalla digimaailma muuttaa kuvaa? Miten arviointi muuttuu, kun esimerkiksi kirjaston tietokanta, jossa on bibliografista tietoa, niin miten tilanne muuttuu, kun tieto leviää? Ehkä osa tiedosta, joka kerätään, voidaan perustella tiedon/tieteen vapaudella, mutta osaa ei voida perustella? Entä erilaiset käyttöraportit: esimerkiksi miten listat myydyimmistä kirjoista ja suosituimmista kappaleista suhtautuvat tietosuojaan? Mitkä ovat avainkysymykset - ovatko nämä esimerkiksi journalistisesti arvokasta tietoa?

Rehbinder totesi, että henkilötietolain soveltamisen piirissä tekijätietojen yksi perimmäisistä tavoitteista on, että se saa levitä minne vaan, koska se on datan vapaan liikkuvuuden periaate. Tietenkään kaikkea ei voida eikä tarvitse jakaa vapaasti. Esimerkiksi tilanne, jossa Matti on saanut tekijänoikeuskorvauksia, mutta tietoja näistä korvauksista ei voi vapaasti käsitellä. On myös mahdollista, että nimimerkin takana oleva henkilö ei halua, että hänen oikeaa nimeään kerrotaan. Ongelmallista on se, ettei kerrota, mihin kaikkeen dataa käytetään. Tietosuojailmoituksessa tämän ilmoittaminen voi olla vaikeaa esim. yliopistoille. Journalistisessa mielessä tietoa pidetään arvokkaana, kun se on vapaata. Myös akateemisessa maailmassa arvostetaan tietoa siitä, missä julkaisuissa ja kuinka usein tieteellistä artikkelia on käytetty ja kuinka usein artikkelia on ladattu. Myydyin artikkeli on se, jota on siteerattu eniten.

Henkilötietolainsäädännössä henkilötietojen käsittely riippuu siitä, kuka tietoja käsittelee ja mihin tarkoitukseen. Nousee esiin kysymys, onko ko. taho oikeutettu peruste käsitellä tietoa? Haastaisin gradun lyhennelmiin (abstraktit) liittyvää problematiikkaa - kyse ei ole metadatatassa vaan ote itse sisällöstä. Todettiin, että abstraktit eivät ole metadatatassa vaan osa teoksesta.

OKM katsoi, että Rehbinderin esitys oli kiinnostava. Henkilötietolainsäädännön osalta on kuitenkin vaikea yleisesti varmuudella sanoa miten se vaikuttaa, vaan jokainen tilanne on erilainen riippuen siitä, kuka käsittelee henkilötietoa. On tärkeää pohtia, minkälaisia viestejä tästä voitaisiin viedä eteenpäin? Minkälaisia erilaisia vaihtoehtoja tekijänoikeustietojen käsittelyyn on? Myös se, kenellä on pääsy tietoon (julkinen vs. yksityinen tietokanta)?

*b) Ninni Hamberg/ IPR University Center*

Sähköisiä oikeudenhallinnointitietoja koskeva lainsäädäntö

Aikataulullisista syistä nopea katsaus oikeudenhallinnointitietojen kannalta keskeiseen lainsäädäntöön, esitys saatavissa Valtioneuvoston hankeikkunassa. Merkittävimmät säännökset ovat tietoyhteiskuntadirektiivissä ja Suomen tekijänoikeuslaissa, DSM-direktiivissä, sekä yhteishallinnointidirektiivissä ja -laissa.

Sähköisten hallinnointitietojen poistamisen kieltä on mainittu ensimmäisen kerran WIPO:n tekijänoikeussopimuksessa vuonna 1996 (artikla 12). EU:ssa ne otettiin sääntelyn piiriin tietoyhteiskuntadirektiivin artiklassa 7, ja Suomessa pykälä on implementoitu tekijänoikeuslain 50d ja 50e §:iin.

Edellä mainittujen säädösten nojalla sähköisillä oikeudenhallinnointitiedoilla tarkoitetaan sellaisia oikeudenhaltijoiden toimittamia tietoja, joilla tunnistetaan

*-teos tai muu aineisto, tai sui generis -oikeuden suojaama tietokanta*

*-tekijä tai muu oikeudenhaltija, tai*

*-tietoja teoksen tai muun aineiston käyttöehdoista ja –edellytyksistä sekä*

*-numeroita tai koodeja, jotka tarkoittavat tällaista tietoa.*

DSM-direktiivi, joka tulisi implementoida kesäkuuhun 2021 mennessä, sisältää metadatan kannalta merkittävää sääntelyä. Merkittävin kohta direktiivissä on verkkosisällönjakopalveluiden vastuuta koskevan artiklan 17 momentti 4:

*4. Jos lupaa ei myönnetä, verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajat ovat vastuussa tekijänoikeudella suojattujen teosten ja muun suojatun aineiston luvattomasta yleisölle välittämisestä, mukaan lukien tekijänoikeudella suojattujen teosten ja muun suojatun aineiston saattaminen yleisön saataville, paitsi jos palveluntarjoajat osoittavat, että ne ovat*

*a) toteuttaneet toimia parhaansa mukaan saadakseen luvan ja*

*b) toteuttaneet toimia parhaansa mukaan huolellista ammatinharjoittamista koskevien toimialan korkeatasoisten vaatimusten mukaisesti varmistaakseen, että tietyt teokset ja muu suojattu aineisto, joista oikeudenhaltijat ovat antaneet palveluntarjoajille merkitykselliset ja tarvittavat tiedot, eivät ole saatavissa; ja joka tapauksessa*

*c) toimineet oikeudenhaltijoilta riittävän perustellun ilmoituksen saatuaan viipymättä ilmoituksen kohteena olevien teosten tai muun suojatun aineiston saannin estämiseksi tai niiden poistamiseksi verkkosivustoiltaan sekä toteuttaneet parhaansa mukaan b alakohdan mukaisesti toimia estääkseen niiden tulevat lataukset palveluun.*

Ei ole vielä selvää, mitä b)-kohdassa mainitut ”merkitykselliset ja tarvittavat tiedot” ovat. Niillä on kuitenkin merkitystä oikeuksien haltijoille, koska direktiivin johdannon kohdassa 66 todetaan, että mikäli oikeudenhaltijat eivät ole antaneet teoksistaan tai muusta suojatusta aineistostaan merkityksellisiä ja tarvittavia tietoja, palveluntarjoajat eivät ole välttämättä vastuussa kyseisten tunnistamattomien teosten tai muun suojatun aineiston luvattomasta yleisölle välittämisestä tai yleisön saataviin asettamisesta.

Yhteishallinnointidirektiivissä säännellään artikloissa 16, 17 ja 24 tiedoista, joita yhteishallinnointiorganisaatioiden ja käyttäjien tulee toimittaa toisilleen. Tällaisia tietoja ovat tekijänoikeustulojen keräämiseksi tarpeelliset tiedot, muun muassa teosvalikoiman yksilöintiä ja tekijöitä koskevat tiedot.

Saksassa Münchenin tuomioistuin antoi metadatan koskevan ratkaisun, jossa Facebook tuomittiin sähköisiä oikeudenhallinnointitietojen poistamisesta valokuvan metadatatiedoista Saksan tekijänoikeuslain 95c §:n vastaisesti (pykälä vastaa sisällöltään Suomen tekijänoikeuslain 50d §:ää). Facebook näyttää muuttaneen käytäntöjään valokuviiin liittyen mutta asiaa voisi tutkia enemmän.

Mielenkiintoisia metadatan liittyviä käytännön ratkaisuja ovat myös Ranskassa tehty sopimus valokuvaajia edustavien järjestöjen ja media-alan järjestöjen kesken metadatan käytöstä, sekä Googlen uunituore, syyskuun alussa virallisesti julkaistu, Licensable Badge, jonka avulla kuvaaja voi kuvahaussa ilmaista ehdot kuvan lisensoinnille.

### Keskustelua

Puheenjohtaja totesi, että Googlen Licensable Badge on mielenkiintoinen esimerkki uudesta toimintatavasta, jossa tiedot ovat suoraan teoksessa eli valokuvassa, mikä ilmeisesti tarkoittaa sitä, että tietokanta ja metadata syntyy Googlle. Käyttääkö Google hyödyksi tietoa, joka on teoskappaleessa vai muualla? Jos käyttää, niin ongelma on, että tällä hetkellä sitä ei voi päivittää. Jos palvelu käyttäisi id:tä, joka olisi tietokannassa, niin se toimisi paremmin, koska tietokanta ylläpitäisi tietoa oikeudenhaltijoista.

OKM totesi, että syvällisempi perehtyminen oikeustapauksiin ja siihen, mitä Googlen ja Facebookin uusiin kehitysaskelisiin oikeasti sisältyy olisi hyödyksi. Olemme eläneet kauan tilanteessa, jossa vain sanotaan, että ”tekijänoikeus voi estää teosten käyttämistä”, joka sinällään on arvokasta mutta ei helppoa lain noudattamista, eli luvan saamista. Kun tiedetään, että kuvia halutaan ja voidaan käyttää, niin palvelumainen ohjeistus lain noudattamiseen on tärkeä. Tämä ilmeni myös Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksestä viime kerralla. Nyt käyttö on harmaata. Näissä uusissa avauksissa on mielenkiintoisia mahdollisuuksia, joihin tulee suhtautua positiivisesti, mutta myös kriittisesti. Tähän liittyen Tekniikka-ryhmässä esiteltiin lohkoketjuteknologiaa ja ISCC-teknologiaa (mm. joka muodostaa identiteetin teokselle sen sisällöstä). Tästä voisi muodostua vaihtoehtoinen tapa ilmaista oikeudenhallinnointitiedot.

### **3. Alustavia näkemyksiä tekijänoikeusinfra kehityksestä**

Pj Janne Lilleberg esitti henkilökohtaisia näkemyksiä perustuen infra kehityksestä lähetettyyn kyselyyn tulleisiin vastauksiin (esitys Hankeikkunassa). Analogisella puolella asiat vaikuttaisivat olevan hyvin (harjoiteltu monta vuosikymmentä). Digitaalisessa maailmassa teosten jälleenkäyttö on erilaista, ja mahdollisuus yksilöidä/tunnistaa tekijä ei ole yhtä helppoa. Metadatan avulla voitaisiin tietää, kenellä oikeuksia on, seurata ja valvoa käyttöä, yhdistää teoksen kuvailu käyttäjätiedon kanssa.

Täytyy muistaa, että nyt ei kysytä haluammeko muutosta, vaan se tulee tapahtumaan. Digimaailma edellyttää, että on mahdollisuus prosessien kehittämiseen. Tulee huomioida itsepalvelut tekijöille, alustatalouden sovellukset ja sekä tietokantojen rajapintojen aiheuttamat kysymykset.

Toimintaympäristö muodostuu neljästä palkista - teoksen/työpanoksen myynti - kaupallistaja (alusta ohittaa tämän) - myynti suoraan tai edustajan kautta / Kopion myynti osana tarjoamaa tai digialustan kautta (yhteishallinto-organisaatiot) - asiakas / kuluttaja / yhteenliitetty teos / prosumerit / julkinen sektori / kolmas sektori (muistiorganisaatiot/tutkimus).

Mitä asioita voitaisiin pohtia tässä vaiheessa:

- Facebook muuttanut valokuvien osalta toimintatapojaan, mikä on hyvä, mutta monilla aloilla tiedot eivät säily koskaan (esim. av-ala). Mitä näillä aloilla voitaisiin tehdä?

- Mikä on suhtautuminen standardeihin? Voidaanko pakottaa niihin?
- Miten henkilötietojen suoja vaikuttaa siihen, kun tietoja raportoidaan automaattisesti (esim. myyntiluvut)?
- Yhteenliitetyt teokset: onko tämä nykyisellään kunnossa vai vaatiiko työtä?
- Mitä on ei-kaupallinen käyttö, onko se selvää?
- Olisi tärkeää saada enemmän oikeudenhaltijoiden mukaan metadatakehityksen ajamiseen. Yhteishallinnointiorgansaatiot kattavat vain osan rahavirroista.

Esityksen tavoitteena on pohtia, mitä asioita viedään tästä ryhmästä eteenpäin neuvottelukunnalle.

*Sanasto* totesi, että on totta, että vain pieni osa rahavirroista kulkee tekijänoikeusjärjestöjen kautta - paljon rahaa menee muutakin kautta. Tekijät ovat kirja-alalla usein metatiedon alkulähde. Olisi tärkeää pohtia, mikä on mahdollista milläkin alalla ja mikä kannustaisi eri osapuolia (esim. kaupallisia toimijoita) liittymään mukaan toiminnan kehittämiseen.

*Suomen Tietokirjailijat* edustaja huomautti, että kannustin on kirja-alalla erityisen oleellinen, koska julkaistaan kotimaisilla kielillä, jolloin EU-ulottuvuutta ei ole. Metadataa on tuotettu kautta aikojen, mutta yhteen puhuvien järjestelmien kehittäminen olisi hyvä. Toisaalta kirja-alalla ISBN on kuitenkin erittäin arvokas yhteinen standardi, jollaista ei ole av-alalla.

*Teoston* näkemyksen mukaan olisi erittäin kannatettavaa pohtia suosituksia, esimerkiksi keskustelu tietosuoja-asetuksesta olisi tärkeää. Standardien asettaminen pakolla ei ole kannatettavaa. Musiikin saralta dataa hallinnoidaan ja pyritään pitämään se ehjänä ja oikeanlaatuisena. Se on kuitenkin iso kustannustekijä (tietotekniset vaatteet maksavat). Laki ja säännöt asettavat lisävaatimukset. Jos kenttää lähdetään muokkaamaan, kustannusvaikutukset saattavat kasvaa. Teosto suhtautuu varauksella tästä syystä pakottaviin säädöksiin, koska se lisää kustannuksia. Tärkeää olisi kuitenkin tilittää varat oikeille tekijöille.

*Puheenjohtaja* tiedusteli millä edellytyksillä yhteishallinnointijärjestöjen tietokannoissa olevaa tietoa oltaisiin valmiita antamaan tietoja ei-tekijänoikeusjärjestöjen käyttöön?

*Teoston* mukaan dataa on nyt saatavilla käyttäjäasiakkaille, jotta saadaan korvauksia tilitettyä, ja sitä voidaan avata lisää. Pyrkimyksenä lisätä tiedonsaantia, mutta emme aina itse "istu tiedon päällä", vaan se sijaitsee muualla, jolloin sitä on vaikea lähteä antamaan eteenpäin. Aina täytyy miettiä myös se, mitä dataa jaetaan. Tieto tekijänoikeudenhaltijasta ja korvausten määrästä, kuinka paljon teosta on käytetty tietyssä palvelussa ovat erilaisia arvoltaan. Eri dataan kohdistuu erilaisia lainalaisuuksia, esimerkiksi aiemmin mainitut tietosuojakäytännöt.

Yleisesti katsottiin, ettei standardeihin pakottaminen ei ole hyvä idea.

*OKM* tiedustelusta selvennettiin, että Orcid on tutkijoiden itse hakema. ISNI on organisaatioiden omaa tekijähallintaa varten tuleva osa, esimerkiksi kirjastot voivat myöntää ISNI-tunnisteita. Eli orcid tulee yksilön tarpeisiin ja ISNI organisaatioiden. ISNI:ssä varattu tietty numerovaranto orcid -tunnisteille.

Puheenjohtaja totesi, että tarvitaan kohtuullisen helposti lähestyttävä lista siitä, mitä standardeja on olemassa. Esimerkiksi kun kerrotaan, mitä osatekijöitä elokuvassa on, niin tavoite olisi päästä tilanteeseen, jossa on kerrottu kaikki relaatiot (esim. elokuvassa musiikki, jonka tekijä on joku, ja esittäjä on joku muu).

#### **4. Kirja-alan ja lehdistöalan teos- ja tekijätietoja koskevat käytännöt**

## a) Medialiitto, Sanasto ja Kopiosto

Tekijätietojen merkitseminen on kaikille tuttua, kirjojen puolella on ISBN, myös Onix, joka perustuu ISBN:ään. Lehtikustannusalalla on ajateltu pitkään, että lehden edeltävällä numerolla ei ole arvoa, kun uusi numero ilmestyy. Digipuolella mitään vallankumouksellista ei ole tullut; ihmisten halutaan edelleen pysyvän ja palaavan sivustoille uudelleen. Aikakausilehtipuolella ei innostuttu c-infosta, koska tekijänoikeustiedot saattaisivat hankaloittaa sitä, mitä sivustolla myydään (katseluoikeutta vai itse teosta). Lehti on kerännyt oikeudet omaa toimintaa varten, eikä niiden myymiseksi eteenpäin. Se, että tiedot olisivat paremmin hallittavissa, ei sinällään aiheuttaisi ongelmia mediapuolelle, mutta uutismedioilla ei ole itsellään tarvetta paremmalle metadatalle. Suomen Kustannusyhdistys täydentää tarvittaessa.

Sanaston näkökulmasta katsottuna julkaisemisen helpottumisesta seuraa tilanne, että tekijänoikeudella suojattua materiaalia julkaisevien tahojen määrä on valtava ja kirjava. Jos Suomessa julkaistaan n. 11 000 julkaisua vuodessa, niin reilu 3 000 julkaisua on julkaisuliiton jäsenliittojen julkaisemia. Tämän vuoksi täydelliseen tekijätietoon pyrkiminen ei ole kauhean realistinen tavoite. Ei kannata luoda pakottavia standardeja, koska ei ole realistista ajatella, että kaikki toimijat voisivat (ainakaan kirja-alalla) noudattaa niitä.

Kirja-alalla on ollut käytössä ISBN yli 50 vuotta yli 150 maassa. Palvelee kirja-alaa monessa tarkoituksessa. Tekijänoikeusjärjestö ei voi turvautua ISBN-tietoihin, koska sieltä ei käy ilmi tekijätiedot, mutta sillä pystyy tunnistamaan julkaisut.

Kirjastosektori on tärkeä tietojen kerääjä, ja vapaa kappalejärjestelmän kautta kerätään omaa tietokantaa, mutta sekään ei ole täydellinen. Tekijätietojen osalta se on puutteellinen, esim. jos teoksessa on "et al." tekijät, niitä ei välttämättä ole avattu. Kuvien osalta tiedot ovat myös puutteellisia. Julkaisijoiden valtava kirjo on johtanut myös siihen, että kaikista teoksista ei lähetetä vapaakappaleita.

Eri tahot tuottavat oman toimintansa osalta merkityksellistä metatietoa, ei ole kannustinta lisätä kaikille muille toimijoille relevanttia tietoa. Kaikki toimivat omien kannustimiensa pohjalta. Sanastossa tuotetaan oman toiminnan kannalta relevanttia ja tarkkaa tietoa, jota ei julkaista muualla. Teostietojen tulisi olla täydellisiä ja kaikkien nähtävillä. Tähän asti ollaan tulla toimeen sillä, että ilmoitetaan, että "kaikki oikeudet pidätetään".

Olisi siis toivottavaa, että syntyisi enemmän yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Jatkossa ja tulevaisuudessa toivottaisiin kehitystä, joka ei aiheuta eri toimijoille haittaa, vaan josta mahdollisimman moni osapuoli hyötyisi. Yhteisillä keskusteluilla voidaan päästä tähän. Pakottaminen ei ole oikea tie, eikä ole realistista ajatella, että saavutettaisiin täydellistä tekijätietojen tilannetta, metatietoa, josta kaikki olennainen informaatio kävisi ilmi. Jokainen toimija joutuu kehittämään toimintaansa omista lähtökohdistaan.

Kopiosto kerää ja tuottaa sellaista tekijä- ja teostietoa, joka on oman toiminnan kannalta relevanttia tietoa (erityisesti korvausten jakamista varten), ja tietoa saadaan julkisista tilastoista ja valmiista tilastoista ja erilaisista ilmoituspalveluista. Kopiostolla on tarjolla (c)-info kuvake internet-sivustoille (esitys hankeikkunassa). Sen kautta voi tarkistaa helposti tiedot tekijöistä ja teoksista. Kuvakkeessa voi käyttää valmiita lausekkeita tai luoda omat määritelmät. Sen kautta voi lisätä esimerkiksi oikeudenhaltijan yhteystiedot tai kopiointiluvan kautta tehtävän käyttö-raportoinnin. Sieltä käy myös ilmi, saako sivustoa vain lukea vai voiko sieltä kopioida asioita omaan käyttöön.

Keskustelua

Puheenjohtaja tiedusteli, täytyykö jokainen C- infokuvake tilata sivuston jokaiselle alisivulle erikseen ja lisätä kuvakkeeseen erikseen omat tiedot? Kopioston edustaja totesi, että useimmiten C-info määräytyy käytännön aspektien kautta, eli jos tekijöitä on useampia, kannattaa laittaa sen mukaisesti tiedot esim. yksittäiselle verkkosivulle, esim. opetustarkoituksessa käytettäville tiedoille toimii paremmin. Voi tilata myös jokaiselle välisivulle oman kuvakkeen tai yhden kuvakkeen, joka on löydettävissä samanlaisena joka sivulla. Tällä hetkellä käyttäjät ovat olleet kiinnostuneita yhden kuvakkeen mallista.

#### **b) Vieraspuheenvuoro Paola Mazzucchi & Angela Mills Wade/ European Publishers' Council**

Paola Mazzucchi puhui aloitteista, joita on meneillään kirjojen EU-tason julkaisusektorilla tekijänoikeuden infrastruktuurin rakentamisen osalta.

- Kirja-alalla digitaalisella infrastruktuurilla on pitkä, yli 20-vuotinen historia.
- Esimerkiksi Onix-järjestelmä sisältää kirjan metadatan, Orchid on vain tutkijoille, ROR (Researcher Organization Registry) on Orcid järjestöille mutta oli ilmeistä, että monia muita tunnisteita tarvittiin.
- Lisenssimarkkinat tarvitsevat infrastruktuurityötä ja pysyviä tunnisteita (persistent identifiers). Täytyy muistaa, että standardit ovat hyviä, koska niiden kautta pystymme paremmin ymmärtämään toisiamme.
- Kun teknologia ja internet muuttuivat, tiedonvälitys muuttui. Yksityiskohtaiset tiedot oikeuksista ja lisenssit tulisi ilmaista standardein, koska niitä on vaikea ilmaista muuten xml-muodossa tai muulla teknisellä tavalla. Tätä työtä tehty v. 2006 lähtien, eli olemme tehneet 15 vuotta jo avoimen hajautetun infrastruktuurin puolesta. Oikeuksien ilmaisukielen peruselementit ovat peräisin Linked Content Coalitionista vuodelta 2013 ja tarkoitus oli rakentaa olemassa olevien järjestelmien päälle. Siinä fokuksessa oli se, miten teknologia voisi toimia mahdollistajana käyttäjän auttamisessa noudattaa lakia.
- Kaiken tulisi olla helppolukuista niin ihmisille kuin myös koneille. Tärkeää on tietää, miten tieto voidaan yhdistää eri järjestelmien välillä, ja kaiken tulisi toimia internetissä. Tiedot eivät ole koskaan täydellisiä, mutta sille ei voi mitään. Esimerkiksi oikeudenhaltijoiden tiedot muuttuvat, eikä niitä pystytä aina päivittämään. Täytyy kuitenkin pyrkiä tekemään järjestelmä, joka toimii parhaalla mahdollisella tavalla ja sisältää mahdollisimman hyvin oikeat tiedot. Järjestelmän tulisi sisältää helppolukuiset lisenssit ml. CC-lisenssit ja esim. C- infon kaltainen visuaalisen teos- ja tekijätiedon välittävä järjestelmä (vastaa Copyright Hubin C-merkkiä).
- Ardito syntyi 2017, ja sitä rahoitti komissio, koska se toivoi alan tuottavan yhdessä kyseisen järjestelmän. Siinä on avoin oikeuksien ilmaisukieli (RDI) ja pysyvien tunnisteiden myöntämisprosessi halukkaiden saataviin. Tärkeintä olisi tarjota mahdollisuus noudattaa tekijänoikeuslakia infran kautta, mutta teknologiat voivat vaihdella, eli ei tarvitse olla riippuvainen lohkoketjuteknologista. Esimerkiksi käyttäjä voi liittyä järjestelmään millä teknologialla tahansa mutta teoksen DNA säilyy ja on noudettavissa siitä riippumatta (kuten DOI-tunnisteet)
- Suuri haaste on se, miten eri osapuolet ja intressiryhmät saataisiin keskustelemaan yhdessä, jotta tiedonvaihtoa voitaisiin parantaa ja kehittää. Huomasimme, että saitte esityksen ISCC:stä, joka on hyvä mutta pitää muistaa, että datanhallintajärjestelmä on vieläkin tärkeämpi kuin yksittäiset tunnisteet. On kyettävä lisäämään luottamusta dataan ja sen hallintaan niin oikeudenhaltijoiden kuin käyttäjien osalta.

Angela Mills Wade kertoi kokemuksesta, että on erittäin vaikeaa saada toimialan eri toimijoita työskentelemään yhdessä infrastruktuurin kehittämiseksi. Olemme yrittäneet sitä monta vuotta. Sen vuoksi on hienoa, että valtiovaltalta tulee siihen apua.

## 5) Kokouksen yhteenveto

Puheenjohtaja totesi, että perjantaille pitäisi olla jonkinlainen käsitys ja näkemys siitä, millainen raportti näiden kokousten pohjalta tulee olemaan.

*Mitä ovat ehdottoman tärkeitä asioita keskusteltaviksi teemoiksi?*

*Gramex* totesi, että ainakaan pakottavat standardit eivät ole Gramexin näkökulmasta hyvä asia. PJ haastoi keskustelua kysymällä, että miten standardit saadaan käyttöön, jos pakottaminen ei ole vaihtoehto?

*Sanasto* totesi, että tarvitaan oikeat intressihaltijat keskustelupöydän ympärille, isoimmat avainpelurit kentällä olisi hyvä saada mukaan. Jos isot toimijat jäävät ulkopuolelle, toimivaa standardia tuskin muodostuu. Ei kannata pakottaa, jos ei ole mitään riittävää kannustinta.

*Kopio* kannatti myös yhteisiä keskusteluja, ei pakottavia standardeja. Vapaaehtoisuuteen perustuva sopimus olisi paras ja pitäisi miettiä kannustimia eri toimijoille. Jos puhutaan verkossa olevissa teoksista, tekijätiedon sisältyminen metadataan olisi tärkeää ja olemassa olevia tunnisteita (esim. ISBN) olisi hyvä hyödyntää. Jos metadata poistetaan, ei ole merkitystä sillä, että se on alun perinkin ollut. Kiinnostavaa, että Facebook ei poistakaan kaikkea metadataa.

*Sanasto* katsoi myös, että on suuri tarve teos- ja tekijätietojen parantamiseen, sähköisen puolen metatiedot luovat melkoisen haasteen, mutta myös mahdollisuuden parantaa tilannetta aikaisemmasta. Keskustelu on tässä vaiheessa vielä alussa ja vielä ei ole kehkeytynyt valmiita vastauksia. Jokainen ala voi jatkaa sisäisiä keskusteluja. Ei huono vaihtoehto, että valtiovaltan puolelta fasilitoitaisiin näitä keskusteluja.

Puheenjohtaja tiedusteli, miten kuluttajille ja käyttäjille saataisiin informaatio siirtymään ja välittymään? Kun tänä päivänä digitaalisessa ympäristössä on mahdollista liittää mukaan käyttöluhia, niin olisi hyvä saada jonkinlainen keino nähdä nämä tiedot. Ei järjestelmää, joka rasittaisi tiettyjä toimijoita liikaa.

*Taideseuran* edustaja tiedusteli, miten GDPR-asetuksesta tulisi tulkita siitä näkökulmasta, että muodostetaan henkilötietoista taloudellisia palveluita. Olisi tärkeää eritellä ja ymmärtää konteksti, että milloin poikkeussäännökset soveltuvat.

*IPR University center* huomautti, että esimerkiksi Ranskan metadatastandardeja (mitä metadatassa pitää olla) koskevasta sopimuksesta ja sen mahdollisesta soveltamisesta eri aloilla voitaisiin jatkossa puhua.

*Suomen tietokirjailijat* totesi edelleen, että vaikka tämä on juristiryhmä ja pohditaan lainsäädännön tarvetta, en näe, että tilannetta ratkaistaisiin pakottavilla laeilla tai standardeilla. Tietoa on (esim. ISBN), voitaisiinko kartoittaa, miten olemassa olevat metatiedot voisivat vaikuttaa ja millaisia mahdollisuuksia metadataan sisältyy.

*Sanasto* mainitsi, Taustamateriaaleissa (Suomen pj-kauden Stockpaper) mainitaan mm. että saksalainen tekijänoikeusjärjestö tulee ottamaan ISNI tunnuksen käyttöön kaikille jäsenilleen. Koska heidän järjestelmänsä toimii todennäköisesti yhteistyössä kustantajien ja kirjastojen kanssa, niin tämä voi olla erittäin hyvä tapa yhdistää eri toimijat.

Pj. päätti keskustelut toteamalla, että viimeisessä kokouksessa 11.9 jatketaan yhteisten näkemysten kartoittamista.

\*\*\*